

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus
Tractatus de Prædestinatione, de Trinitate, de Angelis, & de homine

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

Art. I. Quæ ondifferentia sit de ratione liberatis creatæ?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77146](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77146)

faria sit, eam breviter hinc aperire tentabimus. Sed quia duorum extremorum concordia non potest perfecte intelligi, nisi utriusque natura prius dignoscatur, ante quam illius difficillimæ concordia explanationem aggrediamur, aliqua de natura & origine libertatis, breviter hinc præmittenda & exponenda esse censuimus.

ARTICULUS I.

Quæ indifferentia sit de ratione libertatis creata?

§. I.

Quibusdam præmissis difficultas resolvitur.

1. **S**uppono tanquam certum & indubitatum in Schola D. Thomæ, essentiam libertatis, in sola spontaneitate, seu immunitate à coactione, non salvari; sed ad illam requiri indifferentiam activam, seu potentiam ad oppositum. Hoc ita verum & certum existimat S. Thomas, ut oppositam sententiam, non solum ut hæreticam & fidei contrariam, sed etiam ut totius moralis Philosophiæ principia subvertentem, proscribat. Nam quæst. 6. de malo art. uno hæc scribit: *Quidam posuerunt quod voluntas hominis ex necessitate moveatur ad aliquid eligendum, nec tamen ponebant quod voluntas cogereetur.... Hac autem opinio est hæretica, tollit enim rationem meriti & demeriti in humanis actibus, non enim videtur esse meritum vel demeritum quod aliquis sic ex necessitate agit quod vitare non possit. Est etiam annumeranda inter extraneas Philosophiæ opiniones, quia non solum contrariatur fidei, sed etiam subvertit omnia principia Philosophiæ moralis.*
2. Ratio etiam id suadet: Actus enim morales & humani debent subjici regulis morum, & ab illis dirigi & regulari: Sed actus necessarii, quamvis spontanei, & à coactione immunes, non possunt regulis morum subjici, nec ab illis dirigi aut regulari: Ergo nec esse actus humani, nec consequenter bonitatem aut malitiam moralem habere, & sic omnia Philosophiæ moralis principia funditus evertuntur. Major & Consequentia patent, Minor autem probatur. Illa actio non potest dirigi & regulari per regulas morum, quæ non est variabilis secundum medium & extrema, ita quod aliter se habere non potest: munus enim regulæ est imponere modum regulato, determinando ipsum ad unum, scilicet ad id quod recta ratio dicat: Atqui actus necessarii, licet spontanei, non sunt variabiles, sed determinati ad unum, ita quod aliter se habere non possunt: Ergo tales actus non subduntur regulæ, nec ab ea possunt dirigi aut regulari.
3. Confirmatur: Regula, ut talis, datur in supplementum naturæ, ita ut actus qui per principia naturalia non est determinatus, determinetur per principia moralia, scilicet regulas morum, quæ sunt recta ratio, & leges divinæ & humanæ: Cum ergo actus necessarii, licet spontanei, sint per principia naturalia determinati, non possunt subjici regulæ, nec ab ea dirigi & determinari.
4. Adde quod hæc sententia pugnat cum hoc celebri, Philosophiæ moralis principio: *Nemo peccat in eo quod vitare non potest:* quod S. Augusti-

nus lib. de duabus animabus cap. 11. usque adeo esse notum, & per se manifestum asserit, ut non solum à nemine ignoretur, sed & insuper à toto genere humano cantetur & declametur. *Nemo ista (inquit) cantant & in montibus pastores, & in theatris Poète, & indocti in circulis, & docti in bibliothecis, & Magistri in scholis, & Antistes in sacralibus, & in orbe terrarum genus humanum?*

Non est etiam omittendum, hæc sententiam, quæ totam libertatis essentiam in sola spontaneitate, seu immunitate à coactione collocat, à Calvini errore vix posse fecerit, & à Tridentini fulminibus se tueri: non enim alia ratione Tridentini Patres sess. 6. can. 4. contra Calvinum definiunt, stante motione gratiæ efficacis, liberum arbitrium posse dissentire, si velis, nisi quia judicant potentiam illam dissentientem esse de ratione libertatis. Ipseque Calvinus non negavit sub motione gratiæ efficacis voluntatem agere spontaneè & sine coactione, sed tantum à se ferri, sub tali motione illam non retinere potentiam ad oppositum, ut in Apologia Thomistarum fuisse ostensum est.

Hoc supposito tanquam certo, inquirimus quamam indifferentia sit de ratione libertatis creata? Duplex enim in voluntate creata potest dari, vel concipi indifferentia: una versatile, vaga, ac effrænata, quæ dicit potentiam eligendi se determinandi, independentem à divina motione & applicatione, & componendi dissentium, vel negationem actus, cum prærequisitis ad operandum, sive ut alii dicunt, potentiam dissentendi in sensu composito. Secunda vero non est ita vaga & effrænata, sed temperata subordinatione & subjectione ad Deum, ut primum liberum, primumque determinans, & consequenter divinæ motionis & applicationis necessitatem non excludit, nec importat potentiam dissentientem in sensu composito, sed tantum in sensu diviso: id est quod sub efficaci Dei motione voluntas retineat potentiam ad dissentendum, quamvis non possit actualem dissentium cum illa componere, vel conjungere. Primam indifferentiam Recentiores volunt esse de ratione libertatis creata: Thomistæ vero, aliique gratiæ efficacis defensores, illam rejiciunt, & alteram solum ad libertatis essentiam pertinere existimant.

Dico igitur: ad essentiam aut perfectionem libertatis, non pertinere indifferentiam illam versatilem, quæ divinæ motionis & applicationis necessitatem excludit: imò illam esse omnino impossibilem.

Probatur primò conclusio ex variis testimoniis D. Thomæ, quæ Tractatu præcedenti fuisse expendimus, quibus docet de ratione liberi arbitrii creati esse moveri & determinari à Deo, & consequenter ejus indifferentiam non debere esse ita vagam & effrænata, ut primi liberi motionem & determinationem excludat, sed temperatam subjectione & subordinatione ad Deum, ut primum liberum, primumque determinans. Insignis est locus i. parte quæst. 19. art. 3. ad 5. ubi ait: *Causa quæ est ex se contingens, oportet quod determinetur ab aliquo exteriori ad effectum, sed voluntas divina quæ ex se necessitatem habet, determinat ipsam ad volitum ad quod habet habitudinem non necessariam.* Quibus verbis hoc discrimen inter voluntatem divinam & humanam continetur, quod voluntas divina determinat se ipsam, abique eo quod ab alia priori causa determinetur, quia est primum liberum, & primum determinans.

simpliciter: voluntas autem humana est primum liberum, nec primum determinans simpliciter, sicut nec prima causa suarum operationum, non se determinat nisi prius naturā ab illa causa superiori, scilicet voluntate divini, que est primum liberum, primumque determinans, determinatur & inclinatur. Unde 3. contra Gentes cap. 2. sic habet. *Quod indifferenter se habet ad multa, non magis unum eorum operatur, quam aliud: unde à contingente ad utramque non sequeatur aliquis effectus, nisi per aliquid quo determinetur.* Idem docet Scotus in 4. dist. 49. per ad unum. 6. & dico ergo, his verbis: *Est contra naturam voluntatis determinari à causa inferiori, quia voluntas non est superior: non est autem contra naturam eius determinari à causa superiori: quia cum hoc fiat quod sit causa in suo ordine: Videri etiam potest per articulos 3. contra Gentes cap. 8. ubi eandem doctrinam disertè tradit.*

Confirmatur primò: Idem est liberum arbitrium seipsum determinare ad agendum, & seipsum movere & applicare. Sed per hoc quòd liberum arbitrium seipsum moveat & applicet, ut secundum movens & secundum liberum, non excluditur quin à Deo ut primo movente & applicante moveatur & applicetur: Ergo ex hoc quòd seipsum determinet, ut secundum liberum, & secundum determinans, non tollitur quin à Deo ut primo libero, primoque determinante determinetur. Major patet, Minor autem probatur ex eodem D. Thoma quaest. 3. de malo art. 2. ad 4. ubi sic ait: *Manifestum est quòd cum aliquid movet alterum, non ex hoc ipso quòd est movens, patitur quòd sit primum movens, unde non excluditur quin ab altero moveatur & ab altero habeat similiter hoc ipsum quòd movet: Similiter cum aliquid movet seipsum, non excluditur quin ab alio moveatur, à quo habet hoc ipsum quòd seipsum movet: & sic non repugnat libertati, quòd Deus est causa actus liberi arbitrii.* Item quaest. 24. de veritat. art. 1. cum sibi quinto loco objectisset, quòd mens humana, cum non operetur nisi ut à Deo mota, sicut instrumentum non agit nisi ut motum ab artifice, non seipsum movet, & consequenter non operatur liberè; respondet concedendo voluntatem à Deo moveri, sicut instrumentum ab artifice. *Per hoc tamen (inquit) non oportet quòd excludatur ratio libertatis, quia aliquid potest esse ab alio motum, quòd tamen seipsum movet.* Idem docet 1. p. 105 art. 4 ad 2. & 3.

Confirmatur secundò: Voluntas creata habet quòd le ad volendum determinet, ratione dominij quòd habet supra suos actus liberos; in tali enim dominio consistit ejus libertas, & consequenter facultas eligendi & se determinandi. Sed dominium illud quòd voluntas creata habet in suos actus liberos, non impedit quin Deus in illos perfectius & excellentius dominium habeat: Ergo quòd voluntas creata seipsum determinet, non impedit quin à Deo ut primo libero & supremo Domino determinetur. Major est evidens, Minor probatur primò ex Augustino sepe relato, asserente Deum habere eorum inclinandum omnipotentissimam potestatem, magisque habere in potestate voluntates hominum, quam ipsi homines, & dicente, quòd *non ita est liber homo, ut Deum non habeat Dominum, qui dicit sine me nihil potestis facere.* Secundò ex D. Thoma in 2. dist. 25. quaest. 1. art. 2. ad 3. ubi inquit: *Determinatio actionis & finis in potestate liberi arbitrii constituitur: unde remanet sibi dominium sui*

actus, licet non ita sicut primo agenti. Tertiò ratione: Nam dominium quòd voluntas habet supra suos actus liberos, non est supremum & absolutum, sed à Deo dependens, eiq; subordinatum: unde sicut videmus quòd dominium utile quòd Vassallus aut Feudatarius habet in fundum, non impedit quin Rex aut Dominus habeant in illum dominium supremum & directum; ita nec dominium quòd voluntas in suos actus liberos habet, impedit quin Deus nobilior & perfectior dominium in illos habeat.

Hanc rationem tangit S. Thomas 1. contra Gentes cap. 68. his verbis: *Dominium quòd habet voluntas supra suos actus, per quòd in ejus potestate est velle vel nolle, excludit determinationem virtutis ad unum (intellige ad unum per modum naturæ, non retinendo potentiam ad oppositum, qualiter ignis determinatur ad comburendum, & Sol ad illuminandum & violentiam cause exterius agentis; non autem excludit influentiam superioris cause, à qua est ei esse & operari.* Et 1. 2. quaest. 109. art. 2. ad 1. Homo (inquit) est dominus suorum actuum, propter deliberationem rationis, sed quòd deliberet vel non deliberet, etsi hujusmodi etiam sit dominus, oportet quòd hoc sit per deliberationem procedentem; & cum hoc non procedat in infinitum, oportet quòd finaliter deveniatur ad hoc quòd liberum arbitrium hominis moveatur ab aliquo exteriori principio quòd est supra mentem humanam, scilicet Deo.

Probatur secundò conclusio. Indifferentia illa versatilis quam Molina fingit in libertate creata, postulat ut voluntas, positis omnibus ad agendum prioritate rationis, naturæ & causalitatis prærequisitis, possit non agere in sensu composito, seu cum illis componere dissensum & negationem actionis: at hoc non solum non est de ratione libertatis creatae, sed etiam illi repugnat, & contradictionem involvit, ut infra ostendemus: Ergo talis indifferentia ad essentiam libertatis creatae non pertinet, & implicat contradictionem.

Tertiò, Hæc indifferentia Moliniana subtrahit à Deo rationem primi liberi, & primæ causæ respectu determinationis volutatis creatae; quia ut talis indifferentia in actum se exerat, nõ indiget cõkursu Dei prævio eam applicante, sed tantum simultaneo, & concomitante: concursus autem simultaneus determinatione volutatis creatae non causat, quia illam non determinat, sed potius ejus determinationem supponit, vel expectat, ut Tractatu præcedenti fuse ostendimus: Ergo talis indifferentia reiicienda est.

Deniq; eandem conclusionem probant omnia argumenta quibus necessitas gratiæ de se efficacis in Tractatu de auxiliis demonstrari solet: Hæc enim indifferentia versatilis & Moliniana, rectâ fronte cum necessitate talis gratiæ pugnat: unde, ut supra dicebamus, ab omnibus ejus defensoribus procul abjicitur.

§. II.

Solvuntur objectiones.

Objicies primò: SS. Patres comparant liberum hominis arbitrium aequilibrio aequè in utramq; partem propenso, & cardini versatili, qui in ortum & occasum æquali facilitate vertitur: Ergo juxta SS. Patres libertas volutatis nostræ consistit in indifferentia illa in utramq; partem versatili, quæ extrinsecam Dei motionem & prædeterminationem excludit. Consequentia videtur

detur manifesta: cum enim voluntas à Deo A
 præmota, sit determinata ad unum actum, v. g.
 ad amorem, eiq; veluti affixa, quamvis sub tali
 motione & prædeterminatione fervet poten-
 tiam & facultatem ad oppositum, ut docent
 Thomistæ, non potest tamen sub illo statu esse
 veluti libra, in perfecto æquilibrio constituta,
 vel cardo versatilis, cui est indifferens & æque
 pronum verti ad ortum vel ad occasum. Ante-
 cedens autem probant, tum ex Basilio libro de
 Spiritu Sancto cap. 16. ubi ait: *Angeli ceciderunt,*
quia equali libramento poterant in virtutem & vitium
vergere. Tum ex Augustino libro 3. de libero ar-
 bitrio cap. 1. cuius verba sunt: *Motus quo huc atq;
 illuc voluntas convertitur, nisi esset in nostra positus*
potestate, neq; laudandus homo esset, cum ad cœlestia,
*neque culpandus, cum ad inferiora detorquet car-
 dinem voluntatis.* Plura alia testimonia videri possunt
 apud Ruizium de scientia Dei, disp. 42. & 43. &
 apud Petavium tomo 1. dogmatum Theologi-
 corum, libro 5. cap. 2. & 3.

15. Respondeo concessio Antecedente, negando
 Consequentiam. Nam quando SS. Patres com-
 parant liberum arbitrium æquilibrio aut cardini
 versatili, hac similitudine solum declarare in-
 tendunt, hominem non habere virtutem opera-
 tivam, affixam & determinatam ad unum, qua-
 lem habent causæ naturales & necessarie, sed
 indeterminatam & indifferentem ad utrumlibet,
 & docere quòd voluntas creata in ordine
 causæ secunde, & in ratione secundi liberi, & se-
 cundi determinantis, potest seipsam flectere, &
 determinare ad quodcumq; voluerit; nolunt
 tamen per hæc exempla SS. Patres excludere
 subordinationem & dependentiam quam habet
 à Deo ut primo libero, primoq; determinante,
 nec consequenter negare necessitatem divinæ
 motionis & applicationis; imò potiùs iisdem
 exemplis quibus utuntur, illam aperte decla-
 rant. Libram enim in perfecto æquilibrio consti-
 tuta, nunquam in unam partem inclinabit, nisi
 ab aliquo pondere determinetur; & cardo ver-
 satilis nusquam verget versus ortum, potiùs
 quàm versus occasum, nisi ab aliquo moveatur,
 & versus illam partem impellatur. Ità pariter,
 cum voluntas nostra ex sua natura sit indeter-
 minata & indifferens ad utrumlibet, nunquam
 se determinaret & in actum exiret, nisi à Deo
 moveretur & determinaretur: *Ab indifferenti e-
 nim ad utrumlibet non exit actus determinatus, nisi ab*
aliquo alio inclinetur ad unum, inquit Commenta-
 tor 2. physicorum. Velut loquitur S. Thomas
 supra relatus: *Quod indifferenter se habet ad multa,*
non magis unum eorum operatur quàm aliud, nisi ab
aliquo determinetur ad unum.

16. Addo quòd, quando SS. Patres comparant li-
 berum arbitrium libræ in perfecto æquilibrio
 constitutæ, aut cardini in utramq; partem versa-
 tili, loquuntur de libertate potenciali, & in actu
 primò cõsiderata, quæ est indifferens ad utrum-
 libet, nec magis ad unam partem determinata
 quàm ad alteram, non verò de libertate actuali,
 & in actum secundum redacta: hæc enim, ut pa-
 tet, est ad unum actum determinata, cum potentia
 tamen & facultate ad oppositum, nec gaudet in-
 differentia illà potentiali & privativa, quæ om-
 nem determinationem & actum excludit. Unde
 cum voluntas prædeterminata sit libera in actu
 secundo, & in actuali exercitio libertatis, non
 debet sub hoc statu comparari libræ in perfecto
 æquilibrio constitutæ, aut cardini in utramq;

partem versatili, sed potiùs libræ in unam par-
 tem inclinanti, cum potentia tamen & facultate
 vergendi in alteram; in hoc enim libertas ac-
 tualis nostræ voluntatis consistit.

Objicies secundò: Libertas creata est que-
 dam participatio libertatis divinæ & increatæ:
 Sed libertas divina in eo consistit, quòd Deus
 seipsum determinet, ut à quocumq; agente ex-
 trinseco determinari non possit: unde D. Tho-
 mas in 2. dist. 25. quæst. 1. art. 1. ad 1. probat in Deo
 esse liberum arbitrium, *Quia determinatio sui actus*
non est sibi ab alio, sed à seipso: Ergo similiter de ra-
 tione libertatis creatæ erit quòd voluntas
 seipsam determinet, ut à quocumq; alio deter-
 minari non possit, & cõsequenter quòd gaudet
 indifferentià illà versatili, quam Recentiores
 illa agnoscunt.

Respondeo libertatem creatam esse quidem
 aliquam divinæ & increatæ libertatis partici-
 pationem, sed diminutam & inadæquatam: habet
 enim hõmo ratione libertatis sibi inditæ domi-
 niũ in suos actus, ratione cuius potest ut secun-
 dum liberũ, & secundũ determinans, se deter-
 minare ad volendum & eligendũ hoc vel illud,
 quia tamen non est, nec esse potest, prima causa
 suæ determinationis, non potest habere in suis
 actus liberos dominium ita absolutũ & independens,
 ut divinæ motionis & applicationis necessitate
 excludat. Unde, ut supra vidimus, D. Tho-
 mas statuit hoc discrimen inter Deum & causas
 secundas contingentes & liberas, quòd causa li-
 bera & contingens determinatur ab aliquo erro-
 riori ad effectũ: voluntas autẽ divina, quæ ex
 necessitate habet, seipsam determinat ad volũd
 ad quòd habet habitudinẽ non necessariam.

Ex quo patet, quàm sit à veritate & doctrina
 D. Thomæ alienum, quòd dicit Petrus ad Jo-
 seph in sua defensione D. Thomæ: *nimirum quòd*
libertas divina & creata in eo conveniunt, quòd sicut
Deus, præcisè ut liber est, ab alio quàm à se non deter-
minatur ad agendum; ita creatura, quæ libera est, in
se determinat ad agendum, ut ad hoc ab alio, scilicet li-
bertate, determinari non possit. Idem repetit de-
 cens, quòd creaturæ ratione libertatis sunt Deo
 similes, quatenus sicut Deus seipsum determi-
 nat ad suas volitiones, eò quòd liber est; ita
 creaturæ rationales seipsas determinat ad suas
 operationes, neq; eas ab ullo agente extrin-
 seco, salvã ipsarum libertate, determinari pos-
 sunt. Patet, inquam, falsitas hujus doctrinæ:
 Tum ex discrimine ex D. Thoma relato inter
 Deum & causas secundas liberas & contingen-
 tes. Tum etiam, quia idem S. Doctor quæst. 22.
 de verit. art. 9. statuit hanc differentiam inter
 Deum & alia agentia creata, quòd illa, cum sint
 omnino extrinseca voluntati, non possunt eam
 intrinsecò immutare & determinare: Deus au-
 tem, cum sit author & principium animæ, & e-
 minentissimo modo omnem ejus libertatem &
 determinationem contineat, potest, salvis ius-
 tus libertatis illius, eam intrinsecò determinare
 & immurare, ejuq; inclinationem transferre de
 uno in aliud.

Deniq; idem Præceptor Angelicus clarè men-
 tem suam aperit, & prædictam Petri à S. Joseph
 doctrinam penitus convellit in 2. dist. 25. quæst.
 1. art. 1. ad 3. his verbis: *Determinatio actus*
finis in potestate liberi arbitrij constituitur, nisi
remanet illi dominium sui actus, LICET NON
ITA SICUT PRIMO AGENTI. Unde contra
 hunc Auctorem, sub Michaëlis clypeo & li-
 bero

baro pugnandum est, & hoc potentissimo verbo, cuius ut Deus? vel ut loquitur S. Thomas: **NON ITA TAMEN SICUT PRIMO AGENTI,** nota eius doctrina facile subvertetur.

ARTICULUS II.

Quæ sit radix & origo libertatis creatæ?

Duplicem libertatis nostræ radicem agnoscunt Thomistæ cum S. Doctore. Periherm. lect. 14. Unam remotam, & extrinsecam, ac in Deo existentem. Alteram proximam, & intrinsecam, & in ipso homine residentem. Prima est efficacia infinita divinæ voluntatis, attingentis substantiam & modum in nostris operationibus. Secunda est indifferentia objectiva iudicij, quæ intellectus iudicat, bonum propositum voluntati ut prosequendum, non habere necessariam connexionem cum bono in compuni, ad quod est naturaliter determinata voluntas. Utque libertatis radix breviter hinc explananda est.

§. I.

Prima libertatis radix explicatur.

Dico primò: Secundum principia D. Thomæ, prima radix contingentie & libertatis in rebus, est summa efficacia divinæ voluntatis, cuius causalitas se extendit ad omne ens, & ad omnes modos & formalitates entis.

Hanc conclusionem perpetuò & constanter docet D. Thomas in omnibus locis in quibus agit de concordia libertatis creatæ cum voluntate Dei, ejusque providentia & prædestinatione: nunquam enim aliter hæc extrema inter se conciliat, quam ad infinitam divinæ voluntatis efficaciam recurrendo. Ut videri potest supra quæst. 19. art. 8. ubi quærit: *An voluntas Dei necessitatem rebus volitis imponat?* Et rejectâ sententiâ aliquorum, qui libertatem & contingentiam rebus volebant peti solum ex ipsis causis secundis liberis & contingentibus, sic concludit. *Et idem minus descendendum est, quod hoc contingit propter efficaciam divinæ voluntatis.* Cum enim aliqua causa efficiax fuerit ad agendum, effectus consequitur causam, non tantum secundum id quod sit, sed etiam secundum modum fieri vel essendi. Ex debilitate nam virtutis active in semine, contingit quod fitum nascitur dissimili patri in accidentibus quæ pertinent ad modum essendi. Cum igitur voluntas divina sit efficacissima, non solum sequitur quod fiant ea quæ Deus vult fieri, sed quod eo modo fiant, qui Deus ea fieri vult. Vult autem quadam fieri Deus necessario, quadam contingentem, ut sit ordo in rebus ad complementum universi: Et idem quibusdam effectibus aptavit causas necessarias, quæ deperire non possunt, ex quibus effectus de necessitate proveniunt: quibusdam autem aptavit causas contingentes deservibiles, ex quibus effectus contingentem eveniant &c. Idem sub eodem ferè terminis repetit opusculo 3. cap. 140. Ad efficaciam (inquit) divinæ voluntatis pertinet, ut non illud fieri vult: Vult autem quadam fieri necessario, & quadam contingentem, quia utrumque requiritur ad complementum esse universi: ut igitur res utroque modo proveniant, quibusdam adaptat necessarias causas, quibusdam vero contingentes. Et quæst. 23. de verit. art. 5. *Voluntas divina est agens fortis-*

simum, unde oportet ejus effectum ei omnibus modis assimilari, ut non solum fiat id quod Deus vult fieri, quod est quasi assimilari secundum speciem, sed ut fiat eo modo quo Deus vult illud fieri, id est necessario vel contingentem, cito vel tardè. Idem docet 1. p. quæst. 22. art. 4. præsertim in resp. ad 1. & 3. quæst. 23. art. 6. quæst. 83. art. 1. ad 3. 1. 2. quæst. 10. art. 4. ad 1. tertio cont. Gent. cap. 94. quæst. 6. de verit. art. 3. ad 3. & 1. ad Annibal. dist. 47. quæst. 1. art. 4.

Respondent Adversarij: D. Thomam in his locis libertatem & contingentiam rerum in efficaciam divinæ voluntatis reducere, non quod libertatem & contingentiam rerum suâ efficaciam & causalitate immediatè producat; sed quia produxit causas liberas & contingentes, ex quibus effectus liberi & contingentes procedunt.

Sed contra primò: D. Thomas loco primò relato, scilicet 1. p. quæst. 19. art. 8. initio corporis articuli, hanc responsionem adducit, eamque duplici ratione impugnat, ut ibidem videri potest, & in fine sic concludit: *Non igitur propterea effectus voliti à Deo eveniunt contingentem, quia causa proxima sunt contingentes, sed propterea quia Deus voluit eos contingentem evenire, contingentes causas ad eos preparavit.* Idem habet quæst. 23. de verit. art. 5. citato.

Secundò: Verbum *preparare*, seu *aptare* causas contingentes ad suos effectus, quo utitur S. Doctor locis relatis, non idem sonat ac illa creare vel producere, ut Adversarij malè interpretantur, sed potius significat eas movere & applicare ad agendum: ut patet quando dicitur Proverb. 31. *Preparatur voluntas à Domino.* Hæc enim verba, non creationem, sed motionem & applicationem voluntatis designant, sicut & ista Apostoli ad Hebræos 13. *Deus autem pacis aptet vos in omni bono, ut faciatis ejus voluntatem.* Unde S. Thomas hunc locum exponens, sic ait: *Deus quando immitit homini bonam voluntatem, aptat eum: id est facit illum aptum, & idè Apostolus dicit: aptet vos in omni bono.* Spuria ergo ac legitima, & à mente S. Doctoris prorsus extranea est hæc Adversariorum interpretatio.

Tertio, hæc responsio subtrahit ab immediata Dei causalitate, & consequenter ab ejus prædestinatione, prædefinitione, ac providentia, ipsum modum libertatis & contingentie qui in nostris actibus liberis reperitur, quod est apertissimè contra D. Thomam quæst. præcedenti art. 4. ad 3. ubi ait: *Modus contingentie & necessitatis cadit sub provisione Dei, qui est universalis provisor totius entis.* Et 1. Periherm. lect. 14. *Voluntas divina est intelligenda ut extra ordinem entium existens, & veluti causa quadam profundens totum ens, & omnes ejus differentias: sunt autem differentia entis possibile & necessarium; & idè ex ipsa voluntate divina ordinantur necessitas & contingentia in rebus.* Item docet 6. Metaph. lect. 3. in fine, ubi sic dicitur, & infallibilitatem divinæ providentiæ cum humanorum actuum contingentia & libertate, hoc modo conciliat. *Sciendum est (inquit) quod ex eadem causa dependet effectus, & omnia quæ sunt per se accidentia illius effectus: sicut enim homo est à natura, ita & omnia ejus per se accidentia, ut risibile & mentis disciplina susceptibile. Si autem aliqua alia causa non faciat hominem simpliciter, sed hominem talem, ejus non erit constituere ea quæ sunt per se accidentia hominis, sed solum uti eis. Politicus enim facit hominem civilem; non tamen facit*

cum